

Raahen seutukunnan hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2009-2012 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2013-2016

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat:

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän omistajaohjausryhmän kokouksessa 21.5.2013 päätettiin laatia seutukuntaan yksi yhteinen hyvinvointikertomus, jossa on kuntakohtaiset osiot. Seutukunnallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä vastaa hyvinvointikertomuksen valmistelusta. Kunnat vastaavat omalta osaltaan kuntakohtaisen tiedon tuottamisesta ja toimenpiteistä, joihin hyvinvointikertomuksen hyväksymisen myötä päätetään ryhtyä.

OSA I valtuustokauden 2009-2012 arviointi

1. Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

1.1 Yhteenveto hyvinvointitiedon havainnoista ja arvioinneista

Raahen seutukunta

- väestöennusteen mukaan vuoteen 2025 mennessä väestömäärä sekä lasten ja nuorten määrä eivät muutu merkittävästi, mutta väestörakenne muuttuu siten, että työikäisen väestön määrä vähenee ja eläkeikäisten määrä lisääntyy voimakkaasti
- Pyhäjoen ydinvoimahanke tulee rakentamisen alkaessa muuttamaan merkittävästi väestöennustetta
- lapsiperheissä tarvetta on edelleen varhaiseen välittämiseen ja puheeksiottoon, kun perheessä tapahtuu jokin muutos
- kouluikäisillä huomiota herättää mielenterveyden häiriöiden lisääntyminen viime vuosikymmenen lopulla, vaikka kouluterveyskyselyn mukaan ystäviä on enemmän ja terveydentila parempi
- nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden määrä on lisääntynyt työllisyystilanteen huonontuessa
- mielenterveysongelmien suhteen tarvittaisiin ennaltaehkäisyä ja kuntoutustoimenpiteitä
- väestön ikääntyminen asettaa haasteita palvelujärjestelmälle, mutta toisaalta ikääntyvät ovat myös voimavara, jota kannattaa hyödyntää

Pyhäjoki

- Fennovoima Oy:n Hanhikivi1-ydinvoimalaitoksen sijoituspäätöksestä alkaen Pyhäjoen kunnan valtuusto on ottanut talousarvioissaan sekä Maankäyttöstrategiassa ja toteuttamisohjelmassa käyttöön " Kasvuvoima"- vaihtoehdon, jonka mukaan tavoitevuonna 2025 väestömäärä on 4350 asukasta (työikäisiä 58 % alle 15-vuotiaita olisi 20 %).

Raahen

- kaupungin strateginen valinta on ollut varhainen tuki kaikissa ikäryhmissä
- lapsiin ja nuoriin on panostettu varhaiskasvatuksessa ja kouluissa: omaa henkilökuntaa on koulutettu erityisosajiksi ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä on lisätty, ja tämä on alkanut näkyä myönteisenä kehityksenä
- ikääntyneen väestön kotona pärjäämistä on pyritty tukemaan, ja myös tässä on myönteistä kehitystä

1.2 Toimenpiteet, joita on tehty edellisellä valtuustokaudella asetettujen hyvinvointitavoitteiden saavuttamiseksi

Raahen seutukunta

- **Nuorisotyöttömyyden nollatoleranssi:**
etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta ja kutsuntoihin liittyvä Time Out -toiminta ovat käynnistyneet, harjoittelupaikkoja on saatu nuorille, työllisyyden aiesopimus on solmittu ja Virta-hankkeen kautta on järjestetty terveystarkastuksia ja palveluohjausta
- **Perheiden hyvinvoinnin tukeminen:**
Toimiva lapsi ja perhe -toimintamallin käyttöönotto on alkanut
- **Kuntalaisten oman vastuunoton tukeminen ja osallistaminen:**
hyvinvointiteema on ollut esillä tiedotusvälineissä ja siihen liittyviä yleisötapahtumia on järjestetty, hyvinvointikuntayhtymä on ottamassa käyttöön sähköistä palvelukanavaa tukemaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä
- **Kolmannen sektorin roolin vahvistaminen hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseksi:**
julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyötapaamiset on järjestetty vuosina 2010 ja 2011, kuntayhtymän ja järjestöjen yhteistyötä ollaan kehittämässä mm. nimeämällä järjestöyhteyshenkilöt kuntayhtymään

Pyhäjoki

- käynnissä on useita kehittämishankkeita: Työllisyyden kuntakokeilu, Etsivä nuoristyö, Yhteisöllisyys, Elävät kylät ja Koti maalla -hanke, 3-vuotinen Liikenneturvallisuustoimijatyö painopisteenä nuoret ja ikääntyvät, Vanhustyöryhmä selvittämässä vanhusten palveluasumisen tulevaisuuden vaihtoehtoja
- kouluissa on pystytty säilyttämään pienet ryhmäkoot, on panostettu kouluavustajiin ja palkattu koulukuraattori
- nuorison päihitteettömyyteen on asetettu 0-toleranssi kunnan omassa nuorisolaissa ja vapaa-ajan toiminnassa.
- vapaa-ajan ja virkistyskäytön mahdollisuuksia lisätään sekä nuorille että muille ikäryhmille meneillään olevan Tiirosta Tervoon II -vaiheen virkistysosion rakentamisella
- nuorille perheille on käytössä ns " Haikararaha"
- Saaren koululle on rakennettu oppilaiden ideoima, suunnittelema ja yhdessä teknisen osaston kanssa rakentama välitunti- ja liikuntapaikka "Areena", jolla parannettiin liikenneturvallisuutta, viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä,
- yksityisteiden kunnossapitoa on tuettu kylien säilyttämiseksi elävinä

Raahe

- **Hyvinvointia edistävä kaupunkirakenne ja ympäristö**
liikuntapaikkoja, leikkialueita ja virkistyskäyttöön tarkoitettuja alueita on kunnostettu, asukkaiden viihtyvyyteen on panostettu, kiinteistöjä on korjattu sisäilmaongelmien poistamiseksi
- **Laadukas, monipuolinen ja osallistava koulutus- ja kulttuuripalvelujen tarjonta**
Raahen on edelleen monipuolinen koulutuskaupunki, vaikka korkeakoulutasoinen opetus on vähenemässä, Raahe-opiston toiminta on aktiivista, kulttuuritarjonta on laaja ja museoon on saatu uusi käyntikohde, myös opetuskäyttöön soveltuva Kruununmakasiini, kirjastotoimi tekee laajaa yhteistyötä päivähoiton, esiopetuksen, koulujen ja kotien kanssa sekä tarjoaa matalan kynnyksen palveluja kaikille ikäryhmille, pääkirjaston peruskorjaus ja laajennustyö on käynnissä ja valmistuu vuonna 2014
- **Terveysten edistäminen - ennaltaehkäisevä toiminta**
eri ikäryhmien terveystarkastukset on tehty suunnitelmien mukaan, ennaltaehkäisevän työn toimintamalleja on otettu käyttöön ja kehitetty (mm. Toimiva lapsi ja perhe, etsivä nuorisotyö, Time Out-toiminta kutsuntaikäisille, nuorten työpaja, Kotiapu Kissankello ja Kunnossapito Metso, senioripassit ikääntyneiden liikuntaharrastuksia tukemaan)
- **Kuntalaisten kannustaminen aktiiviseen ja omatoimiseen itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään huolehtimiseen**
kuntalaiset ovat käyttäneet ahkerasti liikunta-, kulttuuri- ja vapaan sivistystyön palveluita, järjestöjen kanssa tehdään hyvää yhteistyötä, erityisesti kyläyhdistykset ovat aktivoituneet ja tekevät mm. vapaaehtoistyötä
- **Palvelujen hyvän laadun säilyttäminen - avo- ja kotihoitolähtöiset palvelut**
vanhuspalvelujen toimintaa on kehitetty avo- ja kotihoitolähtöiseksi, ja tätä on tarpeen jatkaa

myös tulevana vuosina, sillä osa suunnitelluista kehittämistoimista (keskitetty palveluohjaus ja neuvonta, vastuuhoidajamalli) on vielä kesken

Siikajoki

- **Kolmannen sektorin toimijoiden ohjaava tukeminen tavoitteena kuntalaisten aktivointi**
koulujen tilat ovat kolmannen sektorin käytettävissä korvauksetta. vuosittain on myönnetty avustukset Pitäjätapaaville, Ruukin luomu- ja lähituotemarkkinoille, Paavolan syysmarkkinoille sekä 4 H-yhdistykselle
- **Nuorten syrjäytymisen ehkäisy**
työllisyyden edistämiseksi on maksettu kuntalisää yhteisöille, yrityksille ja yksityisille (tuki ensimmäisenä vuonna enintään 190 €/kk ja toisena vuotena 360 €/kk), kuntouttavassa työtoiminnassa oleville on järjestetty ruokailumahdollisuus, talous- ja velkaneuvontaa on järjestetty ostopalveluna, perusopetuksessa on tarjolla laadukasta, yksilöllistä tukea (JOPO-opetus), seudullinen yhteistyö ja etsivä nuorisotyön toiminta ovat käynnissä
- **Viihtyisän ympäristön ylläpitäminen ja tason nostaminen**
kansalaisopiston opintopiirejä on tasaisesti eri kylillä ja kulttuuritoimintaa kaiken ikäisille, Ruukkiin rakennetaan uusi koulu(ala-aste, yläaste ja lukio), hyvinvointiteemaa pidetään yllä kaikissa kunnan toimissa, nuorisotilat ja diskot järjestetään 0-toleranssiperiaatteella - päihteet ja tupakointi kiellettyjä, liikuntatoimi ylläpitää hiihtolatuja, pururatoja ja koulujen lähiliikuntapaikkoja, kuntalaisten käytössä kuntosaleja eri kylillä, uimarantojen ja leikkikenttien kunto tarkastetaan ja ne siivotaan ja huolletaan säännöllisesti
- Kunnassa on käytössä hyvinvointiraha 10 000 €/vuosi. Sen käyttötarkoitus ja -kohteet on päätetty erikseen. Hyvinvointiraha on kohdistettu mm. liikuntapaikkojen kohentamiseen.
- Siikajoen kunta on mukana vuonna 2011-2013 Työelämän laadulla tuottavuutta - tekemisen uusi LATU -hankkeessa, joka liittyy työtehtävien sisällön ja työmenetelmien kehittämiseen. Lähtökohdiana on Siikajoen kunnan työhyvinvointiohjelma Hyvää työpäivää - laadukasta palvelua. Tavoitteena on, että normaali työaika riittää työtehtävien suorittamiseen ja työntekijöiden jaksaminen paranee.

1.3 Hyvinvoinnin edistämisen vahvuudet ja voimavarat

- seutukunnan alueella on hyvin toimiva verkostoyhteistyö
- kunnissa ja kuntayhtymässä on osaava henkilöstö

1.4 Hyvinvoinnin edistämisen kehittämiskohteet

- lasten, nuorten ja perheiden tukeminen varhaisessa vaiheessa
- nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden torjunta
- väestön ikääntymiseen varautuminen kaikilla sektoreilla, kotona pärjäämisen tukeminen
- kuntalaisten oman vastuunoton ja yleisen kansalaisaktiivisuuden edistäminen
- terveellisten elintapojen edistäminen (savuttomuus, päihteettömyys, ravinto, liikunta, painonhallinta) kaikissa ikäryhmissä

2. Keskeiset opit ja evästyksöt päättyvältä valtuustokaudelta

Hyvinvointikertomustyö käynnistettiin Raahen seutukunnan alueella päättyneellä valtuustokaudella. Se on saanut aikaa keskustelua hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja tehnyt hyvinvoinnin edistämistyötä suunnitelmallisemmaksi. On tiedostettu, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaikkien kunnassa toimivien tahojen yhteistyötä. Mutta työ on vasta alussa. Jatkossa on tärkeää seurata, mitä vaikutuksia hyvinvoinnin edistämistyöllä on ja sisällyttää se osaksi kuntien toiminnan ja talouden suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

Päättyneellä valtuustokaudella kehitettiin uusia ja otettiin käyttöön aiemmissa hankkeissa kehitettyjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamalleja. Alkaneella valtuustokaudella on tarpeen jatkaa toimintamallien kehittämistä, käyttöönottoa ja soveltamista seutukunnan alueella.

OSA II Valtuustokauden 2013-2016 suunnittelu

3. Hyvinvoinnin edistämisen painopistealueet strategioissa

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä

- Lasten ja nuorten hyvinvointi
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävä avo- ja kotihoitolähtöinen palvelurakenne
- Saumattomat hyvinvointipalveluprosessi

Raahe

- Aktiivinen koulutus- ja sivistyskaupunki
- Kulttuuri-identiteetin vahvistaminen
- Nuorten sosiaalinen vahvistaminen
- Terveyden edistäminen
- Avo- ja kotihoitolähtöiset palvelut
- Kuntalaisten kannustaminen aktiiviseen ja omatoimiseen itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään huolehtimiseen
- Palvelujen hyvän laadun säilyttäminen

Siikajoki

- Kotona pärjäämisen tukeminen (asiointipalvelut, omaishoidontuki)
- Lasten ja nuorten hyvinvointi
- Kuntalaisten kiinnostuksen lisääminen oman terveyden ja hyvinvoinnin omaehtoiseen hoitamiseen

4. Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Lapsipoliittinen ohjelma (päivitys käynnistymässä)

Ikäsuunnitelma (laadinta käynnistymässä)

Mielenterveys- ja päihdestrategia (2010)

Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma (2013)

Hyvinvointikuntayhtymän strategia 2010-2020 (2010)

Raahen kaupungin strategia: Merellinen Raahe - Elävä kaupunki (2010, uuden strategian laadinta käynnistynyt)

Pyhäjoen kunnan strategia

Siikajoen kuntasuunnitelma: Tulevaisuuden käsikirja Siikajoki 2030 (2012)

Siikajoen kunnan henkilöstön työhyvinvointiohjelma Hyvää työpäivää - laadukasta palvelua (2010)

Pidämme huolta itsestämme, toisistamme ja ympäristöstämme, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiohjelma 2008-2017 (2008)

Terveydenhuollon järjestämissuunnitelma 2013-2016 (2013)

Raahen seutukunta elinkeinostrategia 2009-2015 (2009)

Hanhikivi 2020 -strategia (2010)

5. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä valtuustokaudella 2013-2016

1) Lasten, nuorten ja perheiden varhainen tukeminen			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Toimiva lapsi ja perhe (TLP) yhteiseksi toimintamalliksi kaikille lasten ja perheiden parissa työskenteleville	Toimintamalli otetaan käyttöön varhaiskasvatuksessa, opetustoimessa, lapsi - ja perhepalveluissa, aikuissosiaalipalveluissa, päihde- ja mielenterveyspalveluissa, terveydenhuollon vastaanottopalveluissa, osassa valtionhallinnon palveluita, järjestöissä ja seurakunnissa	Kouluttajien ja koulutettavien työaikaresurssi yhteensä n. 500 päivää	Käytyjen puheeksiottamiskeskustelujen ja neuvonpitojen määrä, perheiden tyytyväisyys, lastensuojelun kustannukset, kodin ulkopuolelle sijoitetut, lasten ja nuorten psykiatriset kustannukset
Uudet toimintamallit lasten ja perheiden varhaiseen tukemiseen	Kehitetään oppilashuollon, lastensuojelun ja perhetyön sisältöjä, menetelmiä ja toimintamuotoja	Lasten Kaste-hanke	Asiakastyytyväisyys
Vähintään yksi harrastus jokaiselle lapselle ja nuorelle	Lisätään lapsille ja nuorille tarjottavan harrastustoiminnan määrää ja ohjausta harrastusten pariin, vastuutahoina opetustoimi, nuorisotoimi ja kolmannen sektorin toimijat		Kerho- ja harrastustoimintaan osallistuvien määrä, kouluterveyskyselyssä niiden nuorten määrä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää
2) Nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden torjunta			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Nuorten syrjäytymistä ehkäisevien palveluiden kehittäminen	Nuorten sosiaalinen kuntoutus, tarjotaan matalan kynnyksen palveluita, kehitetään yksilökohtaista palveluohjausta, lisätään sosiaalityön vaikuttavuutta, vastuutahona aikuissosiaalityön palvelut	Virta2-hanke	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden määrä, alle 30-vuotiaiden työttömien ja toimeentulokiasiakkaiden määrät
	Jatketaan työpajatoimintaa, vakiinnutetaan etsivä nuorisotyö pysyväksi toimintamalliksi, lisätään oppisopimuskoulutusta kunnissa, vastuutahoina nuorisotoimi, sosiaalipalvelut ja muut kuntien hallinnonalat	Satelliitti-työpaja, seutukunnan etsivät nuorisotyöntekijät	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden määrä, alle 30-vuotiaiden työttömien ja toimeentulokiasiakkaiden määrät
Pitkäaikaistyöttömien työelämävalmiuksien parantuminen	Yksilökohtainen palveluohjaus, kehitetään matalan kynnyksen toimintamalleja ja koulutusjärjestelmää hyvinvointikuntayhtymän, seutukunnan kuntien,	Työllisyyden kuntakokeilu -hanke	Pitkäaikaistyöttömien määrä, toimenpiteissä olevien määrä, työmarkkinatukimenot

	työvoimahallinnon, Yrityspalveluiden, AIKUn, koulutuskuntayhtymän ja kolmannen sektorin yhteistyönä		
	Jatketaan kuntien työ/toimintapajojen toimintaa	Kuntien työ/toimintapajat	Pitkäaikaistyöttömien määrä, toimenpiteissä olevien määrä, työmarkkinatukimenot

3) Ikääntyvän väestön määrän voimakkaan kasvun huomioiminen kaikissa yhteiskunnan toiminnoissa

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Tietoisuuden lisääminen väestön ikääntymisestä kuntien eri hallintokunnissa ja yksityisissä palveluyrityksissä (kauppa, pankit, liikenne ym.)	Tarkastellaan kuntastrategioita ja eri hallintokuntien toimintasuunnitelmia ikääntyvän väestön hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, vastuutahoina kuntien ja kuntayhtymän johtoryhmät		Ikääntyneen väestön tarpeet on huomioitu eri toimijoiden tulevaisuudensuunnitelmissa
Verkostotyön toimintamallin luominen	Kehitetään järjestöjen toimintaa ja vapaaehtoistyötä tukemaan ikääntyneiden arjessa pärjäämistä ja kotona asumista vastuutahoina kuntien eri hallinnonalat, kuntayhtymän järjestövastuuhenkilöt, vanhuspalvelut ja järjestöt	Kuntayhtymän järjestövastuuhenkilöt	Toimiva malli käytössä
Asuntorakentamisen kehittäminen tukemaan ikääntyvän väestön kotona asumista	Kehitetään uusia asumismalleja tukemaan kotona asumista mahdollisimman pitkään, vastuutahoina kaikki hallinnonalat, erityisesti tekninen toimi hyödyntäen vanhuspalveluiden asiantuntemusta		Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä

4) Kuntalaisten oman vastuunoton ja yleisen kansalaisaktiivisuuden lisääminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Järjestö- ja yhdistystoiminnan sekä lähidemokratian kehittäminen	Käytetään kuntalaisten kuulemistilaisuuksia, kyselyjä ja uusia vaikuttamiskanavia vastuutahoina kunnan eri hallinnonalat		Palautteet, vastaajamäärät
	Kehitetään ja otetaan käyttöön lähidemokratiaa tukevia toimintamalleja vastuutahoina kuntien keskushallinnot	Kuntalaiset keskiöön -hanke	Mallista saatavat kokemukset
	Eri ikäryhmille suunnattuja harrastuspiirejä järjestetään aktiivisesti koko alueella		Harrastuspiirien määrät ja osallistujamäärät

	vastuutahoina kaikki hallinnonalat, kyläyhdistykset ja muut järjestöt		
Omasta hyvinvoinnista huolehtimisen lisääminen	Kuntien ja kuntayhtymän kaikissa toiminnoissa ja tiedotusvälineiden kautta kannustetaan asukkaita pitämään huolta omasta itsestään, vastuutahoina kaikki hallinnonalat		Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset Mahdollisten kyselytutkimusten tulokset
	Luodaan sähköisten palveluiden kautta mahdollisuuksia omasta itsestä huolehtimiseen vastuutahona sosiaali- ja terveyspalvelut		Sähköisten palveluiden käyttäjämäärät ja asiakaspalaute

5) Terveellisten elintapojen edistäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
<p>Terveellisten elintapojen edistämisen toimintaohjelman laatiminen, sisältäen mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • PAKKA (Paikallien alkoholipolitiikka) -toimintamallin • savuttomuuden • terveysliikuntasuunnitelman • vuonna 2014 julkaistavien suomalaisten ravitsemussuositusten käytäntöön soveltamisen • painonhallinnan ryhmäohjauskäytännöt 	<p>Laaditaan toimintaohjelma, joka sisältää terveellisten elintapojen edistämisen eri osa-alueet vastuutahoina kuntien johtoryhmät, seutukunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, kuntayhtymän terveyden edistämisen työryhmä, ehkäisevän päihdetyön ryhmä</p>		<p>Toimintaohjelma valmis ja toimenpiteet käynnissä</p>